

גבולות היחידה: שמואל ב' פרק ט"ז

נושא היחידה: מרד אבשלום

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

דוד בורח מאבשלום בנו שמרד בו. ציבא, עבד מפיבושת, בא לקראתו, ולאחר מכן שמעי בן גרא ממשפחת שאול מקלל את דוד וזורק עליו אבנים, אך דוד מקבל זאת בהכנעה.

אבשלום מגיע לירושלים, ושם פוגש את חושי שמשכנע אותו כי הוא בעדו, בעוד שבאמת הוא מרגל עבור דוד. אבשלום מבקש מאחיתופל עצה כיצד לפעול, ועצתו של אחיתופל הייתה שישכב עם פילגשי אביו לעיני כולם, ובכך יבזה את אביו ויראה כי הוא המלך. אבשלום אכן עושה זאת על גג הארמון.

פתיחה:

שיעור זה הוא המשך ישיר של השיעור הקודם. על כן כדאי לערוך חזרה קצרה של שאלות ותשובות על מה שלמדנו.

בשיעור הקודם ראינו שלושה אנשים המגיעים אל דוד. לאחר שנזכיר מי הם, נמשיך מאותה הנקודה. נוסף על כך, נמשיך בשיעור זה למלא את הטבלה שהכנו, על האנשים אשר פוגש דוד בבורחו מאבשלום, וכן בכל אישיות, נשתמש בכתרים ובהמחזה כבשיעור הקודם.

לימוד הפסוקים:

קריאת פס' א'-ד'

מי עוד מגיע לדוד?

4. ציבא- הנער של מפיבושת (המורה ישאל כתזכורת: מיהו מפיבושת? מי שם את ציבא כעבדו?). ציבא מביא אתו לדוד אוכל ויין. כאשר דוד שואלו היכן מפיבושת, עונה ציבא כי מפיבושת נשאר בירושלים, משום שהוא שמח שעכשיו המלוכה תחזור אליו. תגובת דוד: כל מה ששייך למפיבושת – עובר אליך.

← סביר להניח כי התלמידים יעלו את הנתון כי מפיבושת נכה, ואולי לכן לא הגיע. ניתן לערוך הצבעה האם התלמידים חושבים שציבא ענה אמת או לא... את התשובה נגלה בעוד כמה פרקים.

שמעי בן גרא

קריאת פס' ה'-ח'

דוד מגיע למקום שנקרא 'בחורים', ושם יוצא אליו אדם בשם שמעי בן גרא ממשפחתו של שאול המלך. שמעי מקלל את המלך וזורק עליו אבנים.

(ניתן להכין מבעוד מועד ניירות מעוכים ולעשות זאת כהמחשה בכיתה, תוך זריקת ניירות אלו.)

מה הוא אומר? "צא צא איש הדמים ואיש הבליעל, השיב עליך ה' כל דמי בית שאול אשר מלכת תחתיו ויתן ה' את המלוכה ביד אבשלום בנך והנך ברעתך כי איש דמים אתה"- צא ממלכותך, כי אתה שפכת דם נקי של אבנר ואיש בושת (מצודת דוד), ולכן ה' עכשיו מחזיר לך את מה שמגיע לך. לקחת משאול את המלוכה, ולכן עכשיו בנך אבשלום לוקח אותה ממך.

← המורה ישאל: כיצד, לדעתכם, היה מגיב כל אדם לזריקת אבנים ולקללות כאלו? כעס, תגובה כנגד, ואף אולי באמצעות פגיעה פיזית באיש הפוגע.

נראה כיצד מגיב אבישי בן צרויה, אחיו של יואב, וכיצד דוד מגיב:

קריאת פס' ט'-י"ג

אבישי קורא לשמעי "כלב מת", ורוצה להורגו על מעשיו. אכן, זוהי בגידה חמורה במלך, וכך ראוי לעשות. אך דוד רואה זאת אחרת.

המורה יכתוב על הלוח: "ה' אמר לו קלל".

כיצד דוד ראה את המציאות? בעיניים של השגחת ה'. שמעי פוגע בו, כי הוא שליח של ה', וזה חלק מהביזיונות שדוד כעת צריך לספוג.

והרי בנו אבשלום, עצמו ובשרו רוצה להורגו. אז קל וחומר שמישהו רחוק, משבט בנימין, יפגע בו.

ועוד מוסיף דוד: אולי ה' יראה איך אני מקבל עליי את הביזיון הזה בהכנעה, ובזכות כך יגמול אתי טוב.

דוד ממשיך ללכת, ושמעי בן גרא לעומתו ממשיך לזרוק עליו אבנים ולקללו.

קריאת פס' י"ד

חושי ואבשלום

כעת הזרקור עובר לאבשלום שמגיע לירושלים.

קריאת פס' ט"ו-י"ט

יש לקרוא פסוקים אלו בצורה של מחזה, כדו שיח. כדאי להשתמש בכתר ובכובע בהתאם, בכל פעם שאבשלום או חושי מדברים.

חושי מגיע לאבשלום וקורא: יחי המלך יחי המלך!

אבשלום שואל אותו, האם כך הוא גומל חסד עם חברו דוד ומדוע לא הלך אתו.

חושי מתרץ זאת בשני אופנים:

1. אני הולך עם מי שה' ועם ישראל בחרו, וכעת ה' והעם בחרו בך.

2. אתה הבן של דוד. כמו שהייתי עם אביך, כך אני אתך.

עצת אחיתופל הראשונה

אבשלום מבקש מאחיתופל עצה מה עליו לעשות.

משימת כיתה:

מהי העצה שמציע אחיתופל?

האם עצה זו טובה עבור אבשלום?

האם אבשלום מבצע עצה זו?

אחיתופל מציע כי אבשלום ישכב עם פילגשי אביו לעיני כל העם, ובכך יראה פגיעה בדוד. עצה זו טובה עבור אבשלום, והוא אכן מבצע אותה – על גג הארמון שמים אוהל.

← המורה ישאל את התלמידים: האם אתם זוכרים נבואה שקשורה למעשה זה?

לאחר חטא בת שבע, חלק מעונשיו של דוד על מעשהו (שמואל ב' י"ב, י"ב): "כֹּה אָמַר ה', הֲנִי מְקִים עֲלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתְךָ, וְלִקְחֹתִי אֶת-נְשֵׁיךָ לְעֵינֶיךָ, וְנָתַתִּי לְרַעֲיָה; וְשָׁכַב עִם-נְשֵׁיךָ, לְעֵינֵי הַשָּׁמַשׁ הַזֹּאת."

הפרק מסתיים באמירה של התנ"ך עצמו (של נתן הנביא וגד החוזה, שהמשיכו את כתיבת ספר שמואל לאחר פטירת שמואל) על עצותיו של אחיתופל – שהיה כל כך חכם, עד שעצה שלו היא כמו שאדם ישאל מהו דבר ה' בעניין זה.

הצעות להמחשה:

המשך הכתרים – לאנשים שמצטרפים לדוד.

המחזה – זריקת האבנים והקללות של שמעי בן גרא, המפגש בין חושי לאבשלום.

מסרים והפנמה:

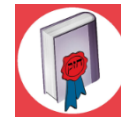

א. הענווה של דוד בשעת קושי זו, מתגלה בעוצמתה מול מעשהו של שמעי בן גרא. שמעי משפיל את דוד ופוגע בו, ואילו דוד רואה אותו כשליח ה', ומקבל עליו את הדין. "ישמע בזיונו יידום וישתוק", ומתוך כך מקווה שה' ייטיב עמו.

אפשר לשאול את התלמידים: כיצד אתם מגיבים כאשר מישהו פוגע בכם, מקלל אתכם? ניתן וכדאי ללמוד מדוד המלך כיצד להגיב כאשר פוגעים בנו.

ב. אחיתופל יעץ לאבשלום עצה נוראית מצד המעשה שבה, אך חשוב שנדגיש בנקודה זו את התממשות הנבואה אשר נאמרה לדוד.

סיכום:

דוד בורח מאבשלום. הוא פוגש את ציבא, עבד מפיבושת, עם אוכל ויין עבורו, ובעקבות דברי ציבא- מעביר אליו דוד את כל רכושו של מפיבושת. לאחר מכן רואה את דוד את שמעי ממשפחת שאול מקלל אותו וזורק עליו אבנים, אך דוד מקבל זאת בהכנעה ובענווה.

כאשר אבשלום מגיע לירושלים, בא אליו חושי חברו של דוד. חושי מצליח לשכנע את אבשלום כי הוא עבר להיות לצדו. אבשלום מבקש עצה מאחיתופל, שמייעץ לו שישכב עם פילגשי אביו לעיני כל העם, ובכך יפגע בדוד. אבשלום אכן מבצע עצה זו.